

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 144/04-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júla 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Mazáka o sťažnosti Vladimíra Siku, bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín vo veci sp. zn. 8 C 209/00 takto

r o z h o d o l:

1. Základné právo Vladimíra Siku podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 8 C 209/00 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 209/00 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Vladimírovi Sikovi nepriznáva finančné zadostučinenie.

4. Vladimírovi Sikovi n e p r i z n á v a úhradu trov tohto konania.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 1. apríla 2004 doručené podanie Vladimíra Siku, bytom T. (ďalej len „sťažovateľ“), ktoré bolo označené ako „*Sťažnosť*“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ ním namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) vo veci jeho návrhu na náhradu škody vzniknutej požiarom od meracích elektrických zariadení v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 209/00.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Okresný súd v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn.: 8 C 209/00 porušil základné právo Vladimíra Siku na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Trenčíne prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 8 C 209/00 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Vladimírovi Sikovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 300.000.- Skk, ktoré mu je Okresný súd v Trenčíne povinný vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Keďže sťažnosť sťažovateľa nespĺňala v pôvodnej podobe zákonom predpísané náležitosti, ústavný súd sťažovateľa 27. apríla 2004 vyzval na jej doplnenie o splnomocnenie pre právneho zástupcu.

K odpovedi na výzvu ústavného súdu doručenej 31. mája 2004 sťažovateľ pripojil splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom udelené advokátovi JUDr. D. K., B., pričom nasledovne doplnil aj petit sťažnosti:

„Okresný súd v Trenčíne je povinný zaplatiť náhradu trov, ktoré vznikli advokátovi JUDr. D. K., Právna kancelária, B. do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti tohoto nálezu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, uznesením č. k. II. ÚS 144/04-14 z 3. júna 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 21. júna 2004 právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedníčku okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadrila aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení z 28. júna 2004 (Spr 948/2004) doručenom ústavnému súdu 6. júla 2004 k priebehu konania vo veci sp. zn. 8 C 209/00 okrem iného uviedla:

„... Sťažovateľ podal na tunajšom súde dňa 27. 03. 2000 žalobu, ktorou žiadal, aby súd zaviazal Západoslovenské energetické závody š. p., Bratislava k náhrade škody, ktorú

nevyčíslil. S podanou žalobou nezaplatil súdny poplatok, ani nepožiadaval o oslobodenie od takéhoto platenia. Z toho dôvodu musel zákonný sudca žalobcu – sťažovateľa k poplatkovej povinnosti vyzývať. Zároveň musel požiadať žalobcu o upresnenie žalobného petitu. Urobil tak 18. 06. 2001, kedy vyzval žalobcu na doplnenie a upresnenie nároku, ktorý uplatnil. Dňa 16. 06. 2001 požiadal sťažovateľ o oslobodenie od poplatkovej povinnosti a priložil doklady o svojich majetkových pomeroch. Žiadosti sťažovateľa bolo vyhovené uznesením zo dňa 31. 01. 02 tak, že bol od poplatkovej povinnosti oslobodený. Po právoplatnosti tohto rozhodnutia zaslala zákonná sudkyňa dňa 22. 05. 2003 rovnopis žaloby na vyjadrenie žalovanému. K pojednávaniu však nemohlo dôjsť, pretože dňom 26. 03. 2002 skončilo zákonnej sudkyňi 4-ročné volebné obdobie pre výkon funkcie. Z dôvodu, že nebola vytvorená Súdna rada, nemohla byť vymenovaná do funkcie na doživotie. Stalo sa tak až 04. 10. 2002. Vec nemohla byť pridelená inému sudcovi z dôvodu, že táto situácia sa týkala na tunajšom súde 6 (z 8) občianskoprávných sudcov.

Termín pojednávania bol vzhľadom na množstvo nahromadených vecí určený na 03. 03. 2004. K jeho zrušeniu došlo z dôvodu žiadosti žalovaného, ktorý požiadal o zmenu termínu pojednávania z dôvodu plánovanej účasti na služobnej ceste. Ďalší termín pojednávania bol určený na 28. 04. 2004. K jeho odročeniu na 16. 06. 2004 došlo aj preto, že žalobca neoznačil riadne žalovaného. Súd mu musel uložiť, aby ho správne označil, aby mohlo dôjsť k vydaniu uznesenia o zámene účastníkov. Uznesenie o tejto zámene bolo vydané 14. 05. 2004. Pojednávanie určené na 16. 06. 2004 bolo odročené za účelom znaleckého dokazovania.

K prieťahom v konaní:

Na prieťahoch v konaní sa v predmetnej veci podieľal aj žalobca, ktorý nezaplatil súdny poplatok s podaním žaloby, ani nepožiadaval o oslobodenie od poplatkovej povinnosti. Súdny poplatok je podľa zákona o súdnych poplatkoch splatný podaním návrhu. Žalobca nezaplatil poplatok ani na výzvu súdu, ale požiadal o oslobodenie od poplatkovej povinnosti, ale bez uvedenia svojich majetkových pomerov.

V súvislosti s prieťahmi v predmetnom konaní si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že od územnosprávnej reorganizácie súdu v roku 1996 je tunajší súd personálne poddimenzovaný. V rokoch 1997 – 2000 mal každý sudca okolo 1.000 spisov. V roku 2000 na tunajšom súde pracovalo iba 13 z 23 sudcov. Traja sudcovia za tejto situácie boli

napriek výslovnému nesúhlasu predsedníčky súdu a celého kolektívu prelození na stáž odvolacieho súdu. Počet spisov pripadajúcich na každého sudcu bol od 800 do 1000 vecí. Vzhľadom na tento stav nebolo možné prijať žiadne účinné opatrenia na zabránenie prietahov, pretože v kompetencii predsedu súdu nie je zabezpečiť dostatočný počet sudcov alebo zabrániť ich prelozeniu na iný súd. Pri uvedených počtoch vecí pripadajúcich na jedného sudcu nebolo možné konať plynulo a rýchle vo všetkých sporoch, najmä za situácie, že okrem zostatkov z predchádzajúcich období, prišlo každému sudcovi do jeho oddelenia mesačne 60 - 70 nových vecí. Ani toho času nie je súd personálne dobudovaný. Štyri sudcovské miesta, na ktoré bol vyhlásený konkurz už v januári minulého roku (2003), nie sú stále obsadené. Napriek tomu došlo k prelozeniu ďalších dvoch sudcov na krajský súd, a to bez ich plnej náhrady.

Pri určovaní výšky priznania finančného zadosťučinenia sťažovateľovi by sa malo prihliadať ku skutočnosti, že na prietahoch sa podieľal svojim správaním aj žalobca, ktorý nepostupoval v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, ani v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch. Podal na súde návrh, ktorý nemal riadne náležitosti. Tento návrh smeroval proti právnickej osobe, ktorú nesprávne označil. Súd mu poskytoval lehotu na to, aby odstránil nedostatky podaní.

Dávam do pozornosti skutočnosť, že sťažovateľ má na tunajšom súde viacero podaní, ktoré nespĺňajú náležitosti riadnych návrhov. Keďže nie je nikdy právne zastúpený, každý sudca pomáha žalobcovi odstraňovať najskôr vady jeho podaní a zisťuje, čoho sa nimi domáha. Svojím správaním zapríčiňuje prietahy v konaní, ktorých odškodnenia sa potom domáha na ústavnom súde.“

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 8 C 209/00.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť len právoplatným súdnym rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu je konaním odstraňujúcim stav právnej neistoty účastníka konania len také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 8 C 209/00 ide o žalobu o náhradu škody, ktorá sťažovateľovi vznikla požiarom od elektrických meracích zariadení. Žaloby tohto druhu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú a pri sústredenom postupe okresného súdu ju možno uzavrieť bez zbytočných prietáhov v konaní.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ústavný súd zistil, že jeho postup charakterizuje počiatková nejasnosť predmetu konania a upresňovanie návrhu na základe

výziev okresného súdu, pričom nebol zastúpený advokátom (žalobca je pritom povinný akceptovať § 6 Občianskeho súdneho poriadku o súčinnosti všetkých účastníkov so súdom). Po upresnení návrhu sťažovateľa bolo jeho konanie aktívne v tom zmysle, že sa zúčastnil obidvoch nariadených pojednávaní. Nemožno sa celkom stotožniť s tvrdením predsedníčky okresného súdu, že správanie sťažovateľa zásadne bránilo sústredenému a účinnému postupu okresného súdu pri rozhodovaní vo veci samej.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal okresnému súdu žalobu o určenie náhrady škody proti Západoslovenským energetickým závodom, š. p., Bratislava 27. marca 2000. Sťažovateľ ďalej podal 31. januára 2001 sťažnosť okresnému súdu na prieťahy v tomto konaní. Predsedníčka okresného súdu urobila 24. apríla 2001 úradný záznam o podaní sťažnosti vo veci a o mesiac (25. mája 2001) uviedla, že sa vo veci nekoná napriek jej upozorneniu.

Okresný súd po viac ako roku (14 mesiacov) od podania žaloby prijal 18. júna 2001 uznesenie, ktorým uložil sťažovateľovi opraviť neurčitý návrh s upozornením na možnosť zastavenia konania (doručené sťažovateľovi 25. júna 2001).

Sťažovateľ doplnil svoj návrh 9. júla 2001. Okresný súd následne 10. júla 2001 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľ podal 16. júla 2001 žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd vyzval 31. júla 2001 sťažovateľa, aby preukázal svoje osobné a majetkové pomery. Po ďalších výzvach okresného súdu a po predložení príslušných potvrdení sťažovateľa (9. august 2001 a 7. september 2001) a po podaní sťažnosti na prieťahy sťažovateľom okresný súd priznal sťažovateľovi uznesením z 31. januára 2002 (po 5 mesiacoch od predloženia potvrdenia o výške dôchodku) oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na to, že sudkyňa konajúcej vo veci sťažovateľa uplynulo štvorročné funkčné obdobie, nečinnosť súdu od 26. marca 2002 do 4. októbra 2002, t. j. v období viac ako 6 mesiacov, súvisí s tým, že nebola vytvorená Súdna rada Slovenskej republiky a nebolo možné pokračovať v konaní v tejto veci. Prezident Slovenskej republiky vymenoval 4. októbra 2002 uvedenú sudkyňu do funkcie bez časového obmedzenia.

Okresný súd doručil žalobu sťažovateľa 7. apríla 2003, t. j. po 21 mesiacoch od jej upresnenia, odporcovi v tomto konaní na vyjadrenie. Odporca sa vyjadril k žalobe 13. mája 2003, pričom sťažovateľ predložil 25. júna 2003 okresnému súdu svoje stanovisko k vyjadreniu odporcu.

Vo veci boli viackrát nariadené pojednávania. Prvé pojednávanie vo veci sa však konalo až 28. apríla 2004 (viac ako po štyroch rokoch od podania žaloby) a po vypočutí sťažovateľa a právneho zástupcu odporcu bolo odročené na 16. jún 2004 za účelom doplnenia dokazovania. Po predložení dokladov potrebných pre ďalšie konanie zo strany sťažovateľa a po prijatí uznesenia č. k. 8 C 209/00-60 o pripustení zmeny účastníka na strane odporcu a predložení ďalších dokladov zo strany odporcu v priebehu mesiaca máj 2004 okresný súd pojednávanie 16. júna 2004 odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, pričom uložil účastníkom konania, aby mu v lehote 10 dní predložili písomne otázky, ktoré chcú položiť znalcovi.

Ústavný súd konštatoval, že v postupe okresného súdu vo veci sp. zn. 8 C 209/00 sa počas štyroch rokov konania vyskytli dve obdobia nečinnosti:

- obdobie od 27. marca 2000 do 18. júna 2001 (približne 14 mesiacov) a
- obdobie od 4. októbra 2002 do 7. apríla 2003 (7 mesiacov), po znovuvymenovaní pôvodne konajúcej sudkyne okresného súdu do funkcie,

ktoré nemožno pripísať na vrub sťažovateľovi, ale na vrub okresnému súdu.

Vychádzajúc z uvedených skutočností a so zreteľom na konkrétne okolnosti daného prípadu, z ktorých je zjavný značný podiel sťažovateľa na doterajšej dobe konania v jeho veci v niektorých štádiách konania, na obdobia nečinnosti, ktoré idú na vrub súdu, a na

skutočnosť, že okresný súd až v roku 2004 nariadil dokazovanie, ktoré má význam pre rozhodnutie vo veci samej, ako aj vzhľadom na povahu konania ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa upravené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo upravené v čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 209/00 porušené bolo.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej právo bolo porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 8 C 209/00 konal bez zbytočných prietáhov.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľ požadoval primerané finančné zadosťučinenie 300 000 Sk, pričom k odôvodneniu jeho rozsahu uviedol: „*Skutočnosť, že Okresný súd v Trenčíne o návrhu sťažovateľa... nerozhodol, hoci od podania návrhu uplynuli štyri roky, vyvolalo u mňa dlhodobý pocit právnej neistoty, ktorý napriek využitiu dostupných právnych prostriedkov nápravy naďalej trvá.*“

Ústavný súd však dospel k záveru, že vzhľadom na konkrétne okolnosti a povahu veci a na záver o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je samotné rozhodnutie o porušení týchto práv sťažovateľa a o uložení povinnosti okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov dostatočnou satisfakciou. Z týchto dôvodov rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 a 4 výroku tohto rozhodnutia, t. j. aj o tom, že sťažovateľovi nepriznáva úhradu trov tohto konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júla 2004